

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

58000, м. Чернівці, вул. І.Франка, 20 ; тел./факс (0372) 52-73-36; 51-19-03. E-mail: cv_ipo@ukr.net

НАКАЗ

від “ 27 ” _____ жовтня _____ 2017 р.

№ 81/од

Про завершення дослідно-експериментальної роботи на базі ліцею №2 управління Чернівецької міської ради

На виконання наказу Департаменту освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації від 11.01.2013 №22 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі ліцею № 2 Чернівецької міської ради» (директор Сігітов А.І.) упродовж січня 2013 р. – вересня 2017 р. проводилася дослідно-експериментальна робота за темою «Формування ключових компетентностей учнів ліцею через систему європейських цінностей». Ініціатором створення такого майданчика виступив проф. Круглашов А.М., а науковими координаторами дослідно-експериментального майданчика були: Кафедра Жана Моне Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича в складі кафедри політології та державного управління і кафедра методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

Відповідно до програми функціонування дослідно-експериментального майданчика було розроблено три програми спецкурсів («Сучасні процеси європейської інтеграції», «Взаємини України та Європейського Союзу», «Основи державного управління, місцевого самоврядування та державної

служби в Україні»), які отримали гриф МОНу. За розробленими програмами на базі ліцею №2 упродовж 2015 - 2017рр. науковцями кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету викладалися відповідні спецкурси для учнів 10-11 класів, які дозволили цілеспрямовано і систематично розвивати ключові компетентності учнів у процесі їх навчання.

У рамках проведення дослідно-експериментальної роботи на базі ліцею №2 проведено педагогічні експерименти з метою моніторингу ефективності розробленої системи педагогічних впливів, що забезпечують розвиток ключових компетентностей учнів навчального закладу щодо їх уявлення про систему європейських цінностей та започатковано щорічний регіональний конкурс учнівських творів-есе, привселюдний їх захист на щорічній обласній учнівській конференції «Український вимір процесів європейської інтеграції». Розроблене відповідне Положення про його проведення, яке затверджувалося наказами Департаменту освіти і науки Чернівецької ОДА. Захід проводився щорічно на базі ліцею № 2 Чернівецької міської ради напередодні дня Європи у травні 2013-2017 рр. За цей період у I етапі (районному/міському) конкурсу взяло участь 253 учні ЗНЗ області, а на II етапі (обласному) 78 школярів, з яких – 30 учнів визначено переможцями.

Результати експерименту обговорювалися на засіданні Ради директорів Чернівецької області 13.06.2016, розглядалися у рамках зустрічі з представниками робочої моніторингової групи національного проекту Європейського Союзу Інституту лідерства, інновацій та розвитку «Національний Еразмус+офіс в Україні» 09.06.2017 з координаторами європейських студій на базі факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, засіданнях кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін ІШПОЧО.

Виходячи з вищевикладеного, та на підставі ухвали засідання Вченої ради Інституту післядипломної освіти Чернівецької області від 27.09.2016 (протокол № 3)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити звіт про завершення дослідно-експериментальної роботи за темою «Формування ключових компетентностей учнів ліцею через систему європейських цінностей», що додається.

2. Оголосити подяку науковим координаторам дослідно-експериментального майданчика та відповідальним виконавцям експерименту:

2.1. Круглашову Анатолію Миколайовичу, завідувачу кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, керівнику Кафедри імені Жана Моне, доктору політичних наук, професору.

2.2. Гев'юк Уляні Юріївні, асистенту кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, кандидату політичних наук.

2.3. Недокусу Ігорю Степановичу, доценту кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, кандидату політичних наук.

2.4. Сігітову Андрію Івановичу, директору ліцею № 2 управління освіти Чернівецької міської ради.

2.5. Чебанику Віталію Ігоровичу, викладачу кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

2.6. Кравчишин Любов Миколаївні, заступнику директора ліцею № 2 управління освіти Чернівецької міської ради.

3.Кафедрі методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін (Сахновський О.Є.):

2.7. Забезпечити належне висвітлення результатів дослідно-експериментальної роботи з проблеми «Формування ключових компетентностей учнів через систему європейських цінностей» на курсах підвищення кваліфікації вчителів суспільних дисциплін.

2.8. Систематизувати до 01.03.2018 матеріали за результатами функціонування науково-експериментального майданчика та оформити їх у вигляді електронного збірника.

2.9. Підготувати до 01.12.2017 клопотання перед Міністерством освіти і науки України щодо надання статусу «Всеукраїнський» конкурсу учнівських наукових робіт «Український вимір процесів європейської інтеграції».

3. Розмістити наказ на інформаційному сайті, Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на Руду Г.В., заступника директора з науково-навчальної роботи та міжнародних відносин.

Директор

Г.І.Білянін

ЗВІТ

про завершення дослідно-експериментальної роботи за темою «Формування ключових компетентностей учнів ліцею через систему європейських цінностей» на базі ліцею № 2 Чернівецької міської ради

Відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації від 11.01.2013 №22 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі ліцею № 2 Чернівецької міської ради» (директор – Сігітов А.І.), за підтримки кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (завідувач – проф. Круглашов А.М.) проводилася дослідно-експериментальна робота за темою «Формування ключових компетентностей учнів ліцею через систему європейських цінностей». Метою цієї роботи було впровадження в освітній процес системи педагогічних впливів, спрямованої на розвиток громадських та освітніх компетентностей учнів ліцею через систему європейських цінностей. Зокрема, у процесі науково-експериментального майданчика передбачено було створити таку систему педагогічних впливів, яка буде біфункціональною, тобто орієнтованою як на формування знань, вмінь і навичок ліцеїстів в системі європейських цінностей, так і на формування ключових компетентностей учнів (соціальних, культурних, інформаційних, саморозвитку та самоосвіти), необхідних їм для подальшого дорослого життя.

Завдання експерименту:

- виявити структуру і уточнити зміст поняття «ключові компетентності» в учнів під час навчання в ліцеї на основі психолого-педагогічної літератури і досвіду вчителів;
- провести констатуючий педагогічний експеримент, з метою обстеження рівня сформованості ключових компетентностей учнів – старшокласників щодо їх уяви про систему європейських цінностей;
- з урахуванням результатів констатуючого експерименту розробити відповідну експериментальну систему (модель) педагогічних впливів із формування ключових компетентностей через систему європейських цінностей;
- створити навчально-методичний комплекс, який буде містити основні змістові лінії шкільного курсу і це дозволить цілеспрямовано та систематично розвивати ключові компетентності учнів через систему європейських цінностей у процесі їх навчання;
- провести експериментальну перевірку (формуючий експеримент) ефективності розробленої системи педагогічних впливів на формування ключових компетентностей учнів середньої і старшої школи ЗНЗ через систему європейських цінностей;
- здійснити контрольний педагогічний експеримент із метою перевірки ефективності розробленої системи педагогічних впливів, що забезпечує розвиток ключових компетентностей учнів ліцею щодо їх уявлення про систему європейських цінностей.

Відповідно до програми експериментальної роботи було виконано наступне.

Підготовчий етап (січень – серпень 2013 рр.)

Упродовж січня – серпня 2013 р. визначено та науково обґрунтовано тему, мету та завдання дослідно-експериментальної роботи; проблеми формування ключових компетентностей школярів через систему

європейських цінностей; вивчено та проаналізовано психолого-педагогічну і методологічну літературу з проблеми дослідження. Проаналізовано наявні та окреслено необхідні умови (науково-методичні, кадрові, матеріально-технічні, фінансові) для успішної реалізації експерименту.

Окрім того, визначено, що питання організації навчального процесу в умовах модернізації змісту освіти має будуватися з точки зору компетентісного підходу. Першочергової уваги потребують саме ключові компетенції, формування яких проходить у процесі використання новітніх технологій навчання і виховання. Аналіз наукової літератури показав, що пріоритет у розробці проблеми формування ключових компетентностей належить вітчизняним та зарубіжним науковцям, зокрема, В.Бондарю, М. Коломійцю, А.Марковій, А.Орловій, Н.Бібік, О.Сухомлинській, О.Пометун, О.Овчарук, С.Трубачевій, І.Ящук та інш.

Таким чином, означені вище кроки дали можливість, відповідно до програми експерименту у лютому – травні 2013 р., теоретично осмислити шляхи впровадження і розвитку ключових компетентностей школярів через розуміння та засвоєння ними системи європейських цінностей.

Вивчення питання щодо формування ключових компетентностей школярів про європейські цінності показало відсутність передового педагогічного досвіду з даної проблеми. Тому було вирішено виконавцями експерименту, враховуючи кадрове забезпечення ліцею № 2 Чернівецької міської ради (троє педагогів – вчителів суспільних наук, учителів вищої категорії, учителів – методистів) та наукове керівництво експерименту (науковий керівник – Круглашов А.М., доктор політичних наук, професор; наукові консультанти експерименту: Сахновський О.Є., завідувач кафедри методики викладання базових дисциплін Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, кандидат історичних наук; Недокус І.С., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, кандидат

політичних наук; Гев'юк У.Г., викладач кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, кандидат політичних наук; виконавець – Сігітов А.І., директор ліцею № 2, магістр державного управління; Чебанік В.І., викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін ІППОЧО), створити відповідне навчально-методичне забезпечення для викладання окремих спецкурсів, які б поширювали комплексні знання про Європу, які необхідні на сучасному етапі розвитку нашої держави громадянину України для активної участі в суспільно-політичному розвитку власної держави, яка прагне стати повноцінним членом Європейською Союзу.

Діагностично-констатувальний етап (вересень 2013 – квітень 2014 рр.)

Упродовж діагностично-констатувального етапу (вересень 2013 – квітень 2014 рр.) визначено критерії рівня сформованості системи європейських цінностей в ліцеїстів; проведено констатуючий педагогічний експеримент (інструментарій – анкетування), у процесі якого виявлено співвідношення між процесом засвоєння знань, вмінь і навичок та розвитком європейських цінностей в учнів ліцею. При підведенні підсумків даного етапу дослідно-експериментальної роботи виявлено середній рівень знань про європейські демократичні здобутки та особливості становлення демократичного суспільства в Україні. Тому було визначено наступні пріоритетні завдання: детально ознайомити ліцеїстів з позитивним європейським досвідом, сприяти формуванню їх демократичної поведінки та комунікативної взаємодії.

Означені завдання вирішено зреалізувати через розробку спецкурсів та проведення щорічного регіонального конкурсу учнівських творів-есе, привселюдний їх захист на щорічній обласній учнівській конференції «Український вимір процесів європейської інтеграції».

Формувальний етап (травень 2014 – серпень 2015 рр.)

Учасниками експерименту розроблено та схвалено Вченою радою Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області три програми спецкурсів, які дозволили цілеспрямовано і систематично розвивати ключові компетентності учнів в процесі їх навчання.

Програмою спеціалізованого курсу «Сучасні процеси європейської інтеграції» для 11 класу (17 год.) (укладачі : Круглашов А.М. – завідувач кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, доктор політичних наук, професор, Гев'юк У.Ю. – асистент кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, кандидат політичних наук) передбачено вивчення основних особливостей виникнення, розвитку і трансформації процесів європейської інтеграції, проблем і тенденцій її розвитку, сучасної співпраці України з країнами Європейського Союзу, головних проблем і перспектив її вступу до ЄС.

У результаті засвоєння навчального курсу учні навчилися: визначати тенденції розвитку європейської інтеграції в цілому; аналізувати тенденції трансформації політичної системи ЄС; виявляти характерні риси окремих складових правової системи ЄС; визначати особливості функціонування основних інституцій ЄС; аналізувати передумови, фактори і тенденції розширення Європейської спільноти; виявляти головні проблеми реалізації євроінтеграційних прагнень України; оцінювати ймовірні сценарії вступу України до ЄС.

Для ефективного опанування учнями навчального курсу “Сучасні процеси європейської інтеграції” використовувалася інтенсивна самотійна робота з різноманітними джерелами інформації: збірниками документів, законодавчими актами, підручниками, навчальними посібниками,

енциклопедіями, словниками, науковими монографіями та статтями, науково-популярною літературою тощо.

Структурно програма спецкурсу складається з 10 тем. Відповідно до сучасних вимог, окремо прописані вимоги до рівня компетентностей учнів при вивченні кожної з тем. Усе це надало їй більшої внутрішньої структурованості та довершеності.

Метою наступного факультативного курсу «Взаємини України та Європейського Союзу» для учнів 10 класу (17 год.) (автори: Круглашов А.М. – завідувач кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, доктор політичних наук, професор; Недокус І.С. – доцент кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, кандидат політичних наук) є поглиблення в учнів знань щодо розвитку взаємовідносин України і ЄС, державної політики України у сфері європейської інтеграції, ознайомлення з основними напрямками співробітництва України та Європейського Союзу.

Опанування даного курсу дало можливість оновити поінформованість і знання учнів про сучасний стан і перспективи розвитку відносин України та ЄС; розвивати їх здатність орієнтуватися у змінах, які відбулися у порядку формування та реалізації державної політики України у сфері європейської інтеграції в контексті реалізації сучасних реформ в нашій державі.

Структурно програма факультативного курсу складається з 4 тем. Відповідно до сучасних вимог, окремо прописані вимоги до рівня компетентностей учнів при вивченні кожної з тем.

Програма третього спецкурсу «Основи державного управління, місцевого самоврядування та державної служби в Україні» для учнів 11 класу (17 годин) (укладачі: Круглашов А.М. – завідувач кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича,

доктор політичних наук, професор; Сігітов А.І. - директор Чернівецького ліцею № 2, магістр державної служби, вчитель історії та суспільних дисциплін) спрямована на розвиток правової і громадянської компетентності, відповідних ціннісних орієнтирів, умінь, навичок школярів, формування активної громадянської позиції, загальнолюдських моральних якостей, правової культури, мотивації до соціальної активності.

В основу вивчення курсу покладено ідею громадянського суспільства, яка зокрема полягає в тому, що набуття особою знань, умінь і навичок у галузі управління суспільством перетворює її зі споживача наданих державою послуг в активного учасника суспільного життя, який свідомо визначає свої загальнолюдські потреби, сприяє створенню відповідних умов їх досягнення та реалізації.

Вивчення даного спецкурсу дало можливість учням навчитися розкривати зміст основних конституційних прав громадян, пояснювати механізм забезпечення законності й гуманізму самоврядної діяльності, демонструвати знання правових та етичних норм при розгляді скарг, пропозицій, інших звернень громадян. Пропоновану програму з «Основи державного управління, місцевого самоврядування та державної служби в Україні» для 11-х профільних класів укладено, виходячи з цілей, вимог і змісту навчання, закладених у Державному стандарті освіти (освітня галузь «Суспільствознавство») та відповідно вимог до профільної школи.

Усі вищезазначені спецкурси отримали гриф МОНУ (протокол № 2 від 28.10.2014; накази МОНУ від 03.08.2015 № 14. 1/12 Г – 370). Упродовж 2014-2017 рр. дані спецкурси викладалися авторами на базі ліцею № 2 Чернівецької міської ради.

З метою сприяння поширення об'єктивних знань про Європу, процесів української євроінтеграції, заохочення учнівської молоді до критичного, самостійного мислення запроваджено проведення щорічного конкурсу учнівських наукових творів-есе, які упродовж 2013 – 2017 рр. привселюдно захищалися на обласній учнівській конференції «Український вимір процесів

європейської інтеграції». Розроблено відповідне Положення про його проведення, яке затверджувалося наказами Департаментом освіти і науки Чернівецької ОДА.

Захід проводився щорічно на базі ліцею № 2 Чернівецької міської ради напередодні дня Європи у травні 2013-2017 рр. За цей період у I етапі (районному/міському) конкурсу взяло участь 253 учні ЗНЗ області, а на II етапі (обласному) 78 школярів, з яких – 30 учнів визначено переможцями.

Відповідно до Положення у травні 2013-2016 рр. переможці нагороджувалися преміями (I місце – 1 тис. грн.; II місце – 700 грн.; III місце – 500 грн.) та цінними подарунками. Основними спонсорами при нагородженні виступали науковий керівник експериментального майданчика, професор Круглашов А. М. та частково наукові консультанти і виконавці майданчика.

У травні 2017 р. змінено розмір премій (I місце – 1 500 грн.; II місце – 750 грн.; III місце – 500 грн.) відповідно до прийнятої Комплексної програми для підвищення якості національно-патріотичного виховання дітей та молоді Чернівецької області на період 2017 – 2021 рр.

Підсумковий етап (вересень 2015 – червень 2017 р.

Поруч із продовженням основної діяльності в рамках роботи експериментального майданчика здійснено контрольний моніторинг результатів дослідницької роботи в його межах (інтерв'ювання, анкетування учнів 10-11 класів).

У процесі аналізу та узагальнення отриманих даних, виявлено, що респонденти вважають важливими такі соціальні та громадянські цінності, які допомагають їм зберегти та відновити загальний культурний рівень суспільства: толерантність (100%), взаємодопомога (75 %), рівність (62,5%;), братерство (50%), громадянство (25%), професійна підготовка (25%). Визначаючи основні компетенції, які необхідні громадянам для особистої

реалізації та розвитку, активного громадянського життя, учасники експерименту зазначили: загальні знання мов (50%), спілкування рідною (50%) та іноземною (50%) мовами, ініціативність та практичність (75%).

Відповідаючи на запитання, що найбільше зацікавило їх при викладанні спецкурсів, значна частина ліцеїстів (85%) зазначила, що навчилися не тільки визначати основні тенденції розвитку європейської інтеграції, а й ознайомилися з культурою Європи, структурою влади та визначними датами ЄС; культурою і традиціями різних європейських народів; ознайомилися з органами ЄС, розглянули функції Європарламенту; проводили різні заходи, обговорювали колективно та командно теми щодо євроінтеграції. Найбільше зацікавили такі теми спецкурсів: «Взаємини Європи з Україною», «Правові засади співпраці України та ЄС», «Економічні та політичні зв'язки країн – учасниць ЄС», «Інституційні агенти, стан виконання Угоди про асоціацію», «Безвізовий режим з ЄС». Майже 95 % учнів зазначили, що під час вивчення спецкурсів вони дізналися багато нового для себе і у них змінювалося бачення навколишнього світу, отримали додаткові знання, що поглиблювали і розширювали зміст окремих розділів профільних предметів.

Результати науково-дослідницького експерименту показали значний розвиток практико-орієнтованого аспекту знань ліцеїстів, здобутих у процесі навчання, а також здійснення професійної підготовки старшокласників.

Викладання науковцями розроблених спецкурсів дало можливість розвивати особливу атмосферу навчальної діяльності в атмосфері співробітництва. Позитивно, що розроблені та апробовані програми спецкурсів вже використовуються в окремих ЗНЗ м. Чернівці, Заставнівського та Хотинського районів та за межами нашого регіону, зокрема в Вінницькій та Київській областях. Усі програми спецкурсів розміщені на сайті МОНУ.

Про хід науково-дослідного експерименту та його результати за окремими етапами опубліковано у 9 статтях інформаційно-методичної газети «Освіта Буковини», віснику «Освітній простір». Вони розкриті також у Матеріалах

VII Міжнародної наукової конференції «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи» (7 квітня 2017 р., м. Чернівці), у збірнику наукових праць за матеріалами Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Людина віртуальна: нові горизонти» (20 - 21 березня 2017 р., Монреаль), Міжнародної науково-практичної конференції Європейські студії в Україні: здобутки, виклики та перспективи» (2. червня 2017, м. Київ). та в II томі Збірника наукових праць «Регіоналізм та інтеграція», який видає Науково-дослідний інститут європейської інтеграції та регіональних досліджень ЧНУ імені Ю. Федьковича. Програма спецкурсу «Взаємини України та Європейського Союзу» для учнів 10 класу надрукована в методичному виданні «Історія України».

Результати експерименту доповідались на засіданні Ради директорів Чернівецької області 13 червня 2016 р. в присутності керівництва Департаменту освіти та науки ЧОДА, а також розглядалися у рамках зустрічі з представниками робочої моніторингової групи національного проекту Європейського Союзу Інституту лідерства, інновацій та розвитку «Національний Еразмус+офіс в Україні», яка відбулася 9 червня 2017 року з координаторами європейських студій на базі факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.